

A'
 TSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYI FELSÉG'
 ENGEDELMÉVEL.

XXXXXXXXXX

Nro 18.

Költ Bétsben, Kis-Afzsz, Havának (Augufzusnak).
 30-dik napján 1796-dik Elztendőben.

Hadi Környüállások.

Kray Generálisunk, el vonta ugyan ma-
 gát Augufst. 17-dikénn a' nagyobb számú
 ellenség elől *Sulzbachtól*, de egy oly viad-
 dal után, melyben mintegy ötfzáz Frantziák
 lettek foglyainkká, kiknek és a' Föld-
 népének egyező bizonyítása fzerént, reá-
 ment az azon viadalban el hüllott és meg-
 sebesedett Frantziák' száma, három ezer-
 re. Bizonyságául szolgál az ellenség' nagy
 veszteségjének az is; hogy telyeséggel

T

nem háborgatta Ö, *Kray* F. M. L. ot a' vizsza-vonulása közben; hanem meg elégedett, tsak egynehány Szemmeltartókat küldeni utánna. - *Vécsey'* Huszárjairól, kik ezzel az alkalmatossággal két Frantzia Batalionoknak négy fzegeletű állásokba vágták bémagokat, meg-vallották magok a' Frantzia Tifztek, hogy soha derekabb Lovas-ságot nem láttak.

Részünkről el estek ezen verekedésben: Latour' Reg. béli *Jouve* Kapitány 's *Bereuve* Fő-Hadnagy; a' 4-dik Slavoniai Batalionból *Kovacsevich* Zászlótartó; és még ezeken kívül öfzfzeséggel, nyóltzvanhárom alsóbb rendű Katonák. Megsebesedtek: Latour Reg. jéből *Baugnit* Hadnagy; *Vécsey'* Huszárjai között, Fő-Hadnagy Gróf *Nemy*; az első Slavoniai Bat. ból *Gyurgievich* Zászlótartó; az egyesített Oláh Bat. ból Kapitány *Herzing* és Hadnagy *Trautmann*; a' 2-dik *Wárasdi* Bat. ból Kapitány *Bocchetta*, 's *Herssich* és *August* Fő-Hadnagyok; a' 3-dik *Wárasdi* Bat. ból Májor *Michajlevich*, Hadnagy *Kunich*, és Zászlótartó *Wittanovich*; a' Határörző Stuttzosok között Kapitány *Philipovich* és még négyfázhat alsóbb rendű Katonák. — A' hartz után nem táltattak' száma, fázhuszonötre ment.

Különös ditsérettel meg-nevezte F. M. L. *Kray*, Hertzeg *Hohenlohe*, *Montfreauld*, *Elsnitz*, és *Finke* Generálisokat;

az első Oláh Regementből *Jellachich* Oberstert, 's *Keglevich* és *Stojanich* Oberstlieutenántokat; a' 3-dik Wárasdi Bat. ból *Michaelovich* Májort; a' 2-dik Wárasdi Bat. ból *Kengyel* Májort; az 1-ső Slávoniai Bat. ból *Stoichevich* Májort; a' Latour' Lovassai közzül, kik a' Hufzárók' hasonlatosságára három izben vágták bé magokat az ellenség közzé, a' már meg-nevezett elesett és meg-sebesedett Tiszteket; *Vécsey* Hufzárjai közzül, *Tevallé* Oberstlieutenántot, Kapitány Gr. *Walmodent*, Gr. *Wartensleben* Gróf *Nemes* és *Lepsa* Fő-Hadnagyok, 's *Al-Hadnagy Úrményit*; az Uhlánusok közzül, Oberstlieutenánt Gr. *Keglevichet*, és Kapitány Gr. *Eszterházyt*; *Barkó* Hufzár Fő-Hadnagy *Kenőtyt*; *Benyovfzky* Reg. jéből Fő-Hadnagy és Adjutáns *Seethalt*, 's Fő-Hadnagy *Scharfsmittet*; az Ágyúsok közzül, *Leedergerber* Al-Hadnagyot, 's *Lenk Seewald* és *Lehmann* alsóbb rendűeket.

Károly Fő-Hertzeg, meg-támadta az ellenséget Aug. 22-dikén *Teiningennél*, 's visszanyomta; August. 24-dikénn pedig, *Neumarkonn* által *Altdorff* és *Kastell* felé kergette; Aug. 25-dikén egyesítvén magát Gróf *Wartensleben*nel, újra rajtok hajtott a' Fr. ákonn, 's meg-verte őket; és August. 25-dikénn is ámbár igen meg vólt fáradva a' Népünk: még is izüntelen üzte őket, és *Norimbergából* 's *Erlangából*

kényszerítette vízfzva vonni magokat nagy sietséggel és zavarodással *Bámburg* felé. Ez alkalmatossággal kiváltképpen megkülönböztették magokat Lovassaink, úgymint a' kik a' 24-dik Augustusi verekedéskor három Frantzia Batalionok közé oly foganattal tsaptak, hogy nem hagytak meg belőlök többet életben két Stabális és 29 Fő-Tiszteknél 's 695 alsóbb rendű Katonáknál, 's ezek is foglyainkká lettek. — Ezen kedves híradással, Vécsey Hufzár Fő-Hadnagy Gróf *Wartenslébent* küldötte Bétsbe *Károly* Fő-Hertzeg: a' bővebb Tudósítást ez után fogja megküldeni; hanem addig is jelentette egy szóval a' mi veszteségünkről, hogy az igen kevés vólt az ellenségéhez képest.

A' *Tirolisiak*, újra neki bátorodtak, 's kélzek nagy buzgósággal óltalmazni hátárjaikat: miólta a' Tartomány' védelmezésére ügyelő Deputátzió értékre adta nékiek, hogy a' veszedelem éppen nem olyan nagy, a' melyet, könyörgés és egyesített erővel való ízíves törekedés által el nem lehetne hárítani.

A' *Frankfurt*-meljéki Frantzia táboroknak egyike, sietve fel-kerekedett August. 9-dik éjtfzakáján *Moguntzia* felé, 's tsak hamar az után, nagy ágyúzás hallattatott arról a' tájról, a' mely egélfz éjjel tartott.

A' *Königsteini* Környék' Lakosainak, oly szándékját nyilatkoztatta ki az ellenség

Königstein Vára eránt, hogy fel-akarja
zt vettetni.

A' *Spirai* Hertzeg-Püspöktől, 180 ezer
forintot, és gabonát is kívántak azért a' Fran-
tziák; hogy Annak Rajnán-inneni birtokait
neutrálisoknak meg-esmerték.

A' *Frankfurti* Tanáts, újj rendbéli
Buzdítását is intézte ismét a' maga Pol-
gár-társsaihoz, kérvénn és intvénn őket,
hogy ha meg-akarják menteni Várossokat,
az előbbeni állapotjából való ki-eséstől,
melyhez közel vagyon az: igyekezzenek
zálogosítások által is kész-pénzt szerezni,
's a' Város' kasszájába huszonnégy óra
alatt adják bé azt, melyért onnan négy
procentó-s Obligátziókat (száztól négyes
Kötelező-Írásokat) kapnak: 's a' kik, kész
pénzre szert nem tehetnének, bé-adhatják
a' Pénz-verő-házba kész pénz helyett, arany
és ezüst-edénynyeiket is, az evő ezüst-ka-
naikon kívül. Sok nemes érzésű Afzszo-
nyok tették zálogba drága köveiket 's arany
és ezüst-készületeiket, hogy segíthessenek
Hazájokon.

Bámbérgből August. 17-dikénn: —
„Tegnap estve egy kedvetlen Jelentéssek
tétetett itt közönségessé a' Frantziáknak,
melybenn Ők ezen Megyétől: négy mil-
lió lívert, 400 lovat, tíz ezer inget, tíz
ezer pár tzipököt, 50 ezer térdrevalókat,
(kamáslikat) 's tíz ezer pár tizmát kíván-
nak. — Hogy pedig ezen kívánságjok' te-

lyesítettése felől annál bizonyosabbak le-
hessenek: magokhoz vették Kezesekül: a'
Sufraganeus Püspököt; *Schubert* és *Casa-*
mer Décánusokat; *Horneck* Kánonokot;
Wiessenthau, *Ratino*, *Degen*, és *With-*
man Tanácsosokat; *Schmidt* és *Dietz* Egy-
házi Tanácsosokat, és nyóltz előkelő Pol-
gárokat.

Az Olasz-Országi dolgok' folyamatjá-
ról, következő Tudósításokat közöl a'
Bétsi Udvari Újságnak 27-dik Augustusi
Darabja:

„ Azt meg nem írták a' Frantziák,
hogy *Mántua*, fel-fzabadított az ostrom-
jok alól, és Mit vesztettek ök azzal az
alkalmatossággal? hirdetik ellenben bez-
zeg, még pedig a' valóságot igen felül
haladó magafzталással, a' Gárdai-tónál 's a'
Mincio folyó-vízénél történtt diadalmai-
kat, oly tzéállal; hogy ezen nagyzó híresz-
tések által, ismét el vehessék a' szívéet az
Olasz Nemzetnek, mely már az előbbeni
híreket hallván, kezdette vala magát hoz-
zá kézfítteni a' maga törvénytelen Elnyo-
móinn való boszfzuálláshoz. — *Rómából*
írták Aug. 5-dikén, hogy az Egyházi Bi-
rodalomnak más Városából is gyült már
akkor oda özfze lassann lassann sok ezüst
és arany portéka, mely, meg-kívántatik
a' Frantziáknak ki-elégítésére, a' kiknek
szorongatása alatt sínlödnek ez idő szerént

a' Lakosok; minekutánna el-vettette a' nyúl szívűség velek a' fegyvert, melyel el-lent lehetett volna állani a' zabolátlan el-lenségnek. Puskapor is vala már öfzfze-gyűjtve, melyet hasonlóképpen Frantziák-nak kellett volna adni az ő kívánságjok szerént: hanem egy Kárdinális, a' hajdani Pápai rendelések között egyet hozott elő, mely, az Egyházi Birodalomból oly mó-don való ki-adása által a' puskapornak egyátaljában meg-rontatott volna: minek-okáért a' meg-ígértt puskapor, másból fog már most ki-pótolódni a' Frantziáknak. — *Toskánábann*, (Nagy-Hetruriábann) oly értelmű parantsolatot adatott ki August. 10-dikénn a' Nagy-Hertzeg; hogy minden Lakosok tsendessenn viseljék magokat, és a' hadakozó Hatalmasságokról semmit af-félét ne befzélijenek, a' mi által meg-sér-tődhetne a' neutrálitássa *Nagy-Hetruriá*-nak: mert valakik ezen rendelés ellen vé-tenek, a' Politzáj által észre-vétetvén ke-ményen meg-büntettetnek.

A' *Párisi* Svéd Követ Báró *Staël*, je-lentette Aug. 2-dikánn a' Direktóriumnak; hogy Ötet az Udvara el-múlhatatlanúl vizs-fza kíványnya egy időre *Stokholmba*, 's akar-ja egyszersmind változhatatlanúl azt is, hogy az alatt az idő alatt, Svéd Követség' Hely-tartója legyen *Párisban* *Rehhausen* Úr, úgy-mint a' ki ellen semmi ellenvetése nem

lehetne a' Fr. Direktóriumnak; és a' ki-
vel ha a' Direktórium meg nem elégszik:
úgy a' Svéd Király is kéntelen lesz hasonlóképpenn meg nem elégedni a' *Stokholmi*
Frantzia Ministerrel. Ezen ki-nyilatkoz-
tatása eránt B. *Staël*nek tanátsot tartott a'
Direktórium, 's el-végezte Aug. 5. dikénn:
1.) Hogy *Rehhausen* Urat, Svéd Követség-
Helytartójának semmiképpenn el nem fo-
gadja. 2.) Hogy a' maga *Stokholmi* Kö-
vetjét *Perrochel* Polgárt, a' Követség-Se-
cretáriussával *Marivaux* Polgárral egye-
temben vizsza-hívja. — Mindazáltal 3.)
Közönséges jelentést téfzen a' felől, hogy
az ő jó indulatjához mindenkor bízhatik
a' Svéd Nemzet.

Magyar Ország.

A' félbe nem szakasztható hadnak foly-
tatására egyáltaljában szükséges nagyobb
erőt egész lehetőségig pótolni, új köteles-
ségjeknek tartották *Pest* és *Buda* Váro-
sai is, minekokáért el-végezték, hogy mind
Katoná- mind pénz-adás eránt tegyenek
ajánlást Ö Felségének. Tettek is, és ne-
vezetessenn *Pest* Városa, százötven embert
's hufzonötezer forintot; *Buda* pedig száz
embert és hufz ezer forintot ajánlott. *Pest*,
az ő részéről katonaságot vállalandó min-
den Legénynek hufz forint ajándék fel-
pénzt ígért; *Buda*, 15-öt.

A' Kúnok és Jászok, Tek. Consiliarius *Rákosi Boros Sándor* Fő-Kapitány-nyoknak; nem különben a' *Szabolts Vármegei Hajdú-Városok* is Tek. Consiliarius *Jablontzai Petes János* Fő-Kapitánynyoknak kormányozása alatt, rajta vagynak egészsz igyekezettel, hogy példás hívség-jeket, melyet valamint már ennekelötte, úgy e' folyó hadban is, örökös tekintetre és követésre méltó kézséggel bizonyították: most újra tetézzék, Másoknak is buz-dítására.

Komárom Városa, húsz Rekrutákat állít; és 1500 forintot ad hadi költségre.

Béts.

A' most folyamatban lévő Papiros-pénzek vagy úgy nevezett Bankótzédulák, csak a' jövő Februáriusnak utolsó napjáig maradnak meg a' magok mostani betsében; az említett napon túl ellenben semmit se' fognak érni. El kell tehát tserélni őket újjonnan készült Bankótzédulákért, vagy kész-pénzért. Az apróbb Bankótzédulák' el-tserelésére, September Hónap rendelődött; a' 25 és 50 forintosoknak el-tserelésére October; Nóvember a' fáz forintosokéra; December pedig az öt fáz és ezer forintosokéra. Az el-tserelés' helyéül, *Alsó-Ausztriában* a' *Bétsi* Bankótzédulák' fő-kassája vagyon ki-mutatva;

Tseh-Országban a' *Prágai* Bancalis-Administrátzió' fő-kassája; Morvában, a' *Brünni* Bancalis-Administrátzió' kassája; Slésiában, az adózásból bé-kerülő pénzek fő-kassája, mely vagyon *Troppau* Városában; Felső-Ausztriában a' *Lintzi* Bancalis-Administrátzió' kassája; a' Belső-Ausztriai Tartományokban, a' Grátzi, Klagenfurti, és Laybachi Bancalis-kassák; Triestben, Görzben, Gradiscában, 's a' tenger-meljéki Birtokokban a' Triesti Bankó-tzedulák' kassája; Magyar-Országban, a' Budai, Kassai, Temesvári, és Fiuméi Bankó-tzedulák' kassái; Erdélyben, a' Széchenyi Bankó-tzedulák' kassája; Napkeleti-Gallíziában, a' Lembergi Bankó-tzedulák' kassája; Napnyugoti-Gallíziában végre, a' Krakói Bankó-tzedulák' kassája.

Ezentúl a' Bankó-tzedulákat, ha el találunk rongyosodni, nem szabad megraggatni: de bé lehet adni vagy más épért, vagy kész-pénzért a' fenn elő-számlált Kassákba; 's el veszik azokat kész-pénz gyanánt a' Kerületi és Fiscális Kassák; a' Tartománybéli Fő-Adószedő Hivatalok; és a' Vármegyéknek Kassáik is.

A' kik, hamis Bankó-tzedula' készítésre adják magokat, akár a' kisebb válorúaknak, nagyobb betsüekké való változtatása, akár egészben újjaknak tsinálása által, ha még végre nem hajthatták

is szándékjokat akkor, a' midőn ki-tudó-
dott az: úgy fognak tartatni, mint a' leg-
nagyobb Vétkeseknek rendjéből valók, 's
az úgy nevezett Criminális Törvények sze-
rént büntetődnek.

Tíz ezer forint jutalmat fog kapni a' kö-
zönségesből, 's ha kívánja, a' neve is hal-
gatásban marad: a' ki, önként és leg-első-
benn valamely hamis Bankó-tzédula-tsinálót
úgy ad fel, hogy Annak el fogatására is
útat mutat, 's meg lehet Azt győzni a'
maga vétkes tselekedetéről. Ha ki oly
nyomos fel-fedezéseket tézzen: melyeknél
fogva, fundamentomossann belé lehet kez-
deni valamely Hamis-bankó-tzédula készí-
tésnek szándéka után való vizsgálódásba,
és meg is lehet kapni a' Bűnöst, 's reá
bizonyítani gonosz igyekezetét: az illetém
Felfedező is, nyilatkoztatásabéli érdemei-
hez alkalmaztatott jutalmat nyer. Ha va-
laki maga is részese vólna a' most szóban
forgó vétkes szándéknak, 's bűnös-társait
oly időben nyilatkoztatná még ki; a' mi-
dön nem tudta Más Azokról, mitsoda rosz-
ban törik a' fejeket? az illetém Feladó,
nem tsak meg menekedik az érdemlett
büntetéstől; hanem valamely jutalmat is
kap, ha Ő maga nem vólt el-tsábítója a'
többeknek is és a' gonosz szándéknak első
meg-indítója.

Ha külföldön fedez is fel valaki olyan Bünösöket, kik a' F. Ausztriai Ház' kárára, hamis Bankó-tzédulákat akarnak tsinálni vagy egy vagy más módon: az ott lévő Tsáfz. Kir. Ministertől, megkapja az ígéretben lévő jutalmát ki-nyilatkoztatásának.

A' Bétsben fel-állítandó Szabad-sereg, reá izaporodott már száz olyatén Legényekre, a' kik nem tsak bé vagynak írva, (a' milyenek t. i. többen is vagynak) hanem bizonyos már a' fundus is reájok nézve, melyből kapják mind Formaruhájokat; mind zsóldjokat. Fog állani a' Formaruhája ezen Szabad-seregnak: fél-szárú tsizmából (Halbstiefelből) vas forma színű magyar nadrágból; zöld lájbliból és kabátból fekete hajtókára; kis kerek, de egy helyen fel kötött oldalú kalapból, (mint a' milyent a' Pontonirok vagy Hídtsináló Katonák is viselnek); 's fekete és sárga tollú bokrétából.

Ő Felsége helybe-hagyta, hogy egy Társaság, a' mely, Gróf *Apponyi* Antal, Nagy Kereskedő Ns *Tschoffen*, és Udvari Ágens *Feitter* Urakból áll, meg-visgáltathassa vízi mérték által azon közföldet, mely fekszik a' *Lajta* (*Leitha*) és *Száva* folyó-vizek között, 's ekképpen végire járhasson: ha Alsó-Ausztriának *Neustadt* nevű Városától fogva, Magyar-Országonn

és Belső - Aufztriánn által lehetséges volna e' egy hajókázható tsatornát készíteni a' *Triesti* vidékig. Már az említett Társaság engedelmet nyert most előre Ö Felségétől arra, hogy *Béts*től, nevezetesen a' *Semeringi* Határ-özfloptól fogva *Neustadtig* tsatornát nyitathasson, és nem csak annak a' tsatornának négy négy mérttföldre ki-terjedő, mind jobb mind bal meljékeire; hanem Felső 's Alsó-Aufztriábann a' Dunának hasonló ki-terjedésű meljékeire is, maga a' Társaság szállíttathasson kö-fzenet, oly feltételek alatt: 1.) hogy *Béts*ben ne adattathasson feljebb fáz eftendeig egy mázsa kö-fzenet 30 xrnál, az olyan helyeken pedig, melyekig nem telt anynyiba mint *Bétsig* a' szállítás, 30 xrnál óltsóbban is tartozzék adatni. 2.) Hogy ha az említett meljékeken mások is kezdetek volna már kö-fzenet készíteni: azokkal egyezzék meg jó móddal a' Társaság. — Száz eftendőkig marad a' Tsatornának ily formán való bírása a' Társaságnál, mely, a' Tsatorna-készíttetésre, két millió forintig szedhet fel segedelem-pénzeket, 120 forintból álló egy egy részsummában; melyekkel a' kik segíteni fogják a' Társaságot: Özfályosai lefznek Annak a' nyereségben.

Londont, — lehet mondani — hogy valóságossann *Béts*be plántálta által egy Angliai Iffjú Mekhanikus, *Wolfsohn* ne-

vezetű, minden afféle eszközökre nézve, melyek által az emberi, mind Férjfiúi mind Afzinyi testnek hibás, meg-romlott és gyenge állapotján, kívülről fogantossann lehet segíteni. A' kik Bétsbe jönek tapasztalás végett: figyelmetességjeknek méltán egy tárgyává választhatják az ő Tárházát, melyben az említett eszközök szépen elrendelve, és nagy bőséggel találatnak kézfenn, 's a' hol meg-lehet kapni azoknak laistromát is, minden darab árának különös fel-jegyzésével és az Első Feltalálónak nevével egygyütt. Vagynak *Wolfssohnnak*, némely más *Európai* fő Városokban is hasonló Magazínomjai: de a' *Bétsi* ugyan tsak a' fő Depositóriumja. Készítették már általa egynehány Univerzítások, egészsz Gyűjteményeket a' mondott eszközeiből, melyek, igen jeles tálmányú, kevés helyet foglaló almáriomokba úgy bé vagynak szerkeztetve, hogy tsak el álmélkodik az ember, midön szemléli, az első tekintettel kitsinnek tetfzett almáriomnak ki-szélesedő és fel-magossodó meg-rakott részeit. Egy ilyen almáriomnak az árra két ezer forint. Az eszközöknek általán fogva való elő-számlálására itt nintsen hely: tsak némelyeket említünk tehát belőlök. Vagynak olyanok, melylyekkel, a' test' félre nőtt részeinek helyre-hozásában hasznossann lehet élni.

Vagynak olyanok is, melyek által, a' kantsalságról szoktatódik él a' Gyermekek; továbbá, a' melyeket hathatóssann fordítanak Angliában a' vízbe fúltaknak feléléftésére; melyekkel, az' erőtelenítő éjjeli pollutzióknak eleit lehet venni; melyek, a' nehezen hallóknak különös segedelmekre vagynak. Ezen utól említették között nevezetessenn egy rendbélit az Aszszony személy úgy alkalmaztathat a' feje' tetejére, hogy az, a' hajtól telyességgel nem látszik. Több rendbéli Felkötők között vagynak olyanok is, (gumi elasticummal készülttek) melyekkel a' viselős Aszszonyok a' magok különben is édes terheket még inkább könnyebbíthetik ártatlanúl 's a' t. El lött órrat 's állat is pótlott már ki, *Wolfssohn* szerentsésen, 's meg lehet látni Tárházában, a' ki-pótló helyes tsinálmányoknak formáit. Az ide való Közönséges Nagy-Ispotályban Fő-Chirurgusi hívatalt folytató Hazánkfia *Schmid* Úr után, más Fő-Chirurgusoknak is ha mi eszközökre vagyon szükségek: azokat *Wolfssohntól* szerzik: 's már a' *Jósef* nevéről neveztetett Medico-Chirurgica Akadémiának javaslására, a' Katonai Fő-Cancellária is azt végzette, hogy a' Ts. Kir. egészség Ármádiánál, a' *Wolfssohn* által készített Kötő-eszközök vétessenek fel, melyek jobbak is óltsóbbak is az előbbieknél.

Zimonból Aug. 19-dikénn: — „*Devins'* Regementjének egy Batalionja állott bé *Pántsovába*, 's az itt lévő Katonaság' száma is minden órann fog nevekedni. Ezek a' készültek nem azért tételnek, mintha Fels. Királyunk, a' *Konstántzinápolyi Udvar'* egyenes jó indulatjáról meg ne volna győzöttetve, a' melyről közelébb is nagy hitelességű bizonytságot tett a' *Belgrádi Basa*: hanem azért, hogy az egymás között ellenségeskedő Török Felekezeteknek vagy egyikétől vagy másikatól, alkalmatlanságot ne szenvedjenek az idevaló Vidékek majd akkor; midőn roszszúl fog ki ütni, egyikre vagy másakra nézve az ütközet, mely, el kerülhetetlennek látszik közöttök: mert a' Török Tsáfzár' Katonái is nagy számmal gyülekeznek: de a' Pártosok' száma is reá megy, a' mint halljuk, tíz ezerre, kiknek nagyobb vágyódások vagyon, *Belgrádnak* el-foglalására; mint a' Tsáfzárjok által nékiek ajánlott bünbótsátnak el fogadására. A' Miéink közzül a' kik, dolgaik végett *Belgrádban* múlatnak, minden Vagyonjokat hajókra rakatták: a' melyeken mindjárt által rándúlhasanak ezekre a' részekre: mihelyest hallani fogják az első lármát.

